

اتحادیه صادرکنندگان
فرآورده‌های نفت، گاز و پتروشیمی ایران

گزارش هفتگی معاملات خوراک پالایشگاهی

پیوست تخصصی خوراک واحدهای هیدروکربنی

نفتا | MTBE | آیزوفید و آیزوریسایکل | حلال‌ها (۴۰۲، ۴۰۴، ۵۰۲ و ۵۰۳) | رافینیت

شناسنامه گزارش

تهیه شده در دپارتمان پژوهش و آمار اتحادیه صادرکنندگان فرآورده‌های نفت، گاز و پتروشیمی ایران

عنوان گزارش: گزارش هفتگی معاملات خوراک پالایشگاهی (پیوست تخصصی خوراک واحدهای هیدروکربنی) -
هفته سوم شهریور ۱۴۰۵

گردآوری و تدوین: مهتاب ابراهیمی

ناظر: فریدون اسعدی، هادی ابراهیمی

نوع گزارش: تحلیلی

شماره گزارش: ۱۴۰۵/۶۴۶۱۲

تاریخ انتشار: شهریور ۱۴۰۵

فهرست

۱	مقدمه
۲	۱. نفتا
۲	۱-۱. نفتا؛ پالایش نفت آبادان
۳	۱-۲. نفتا؛ پالایش نفت شیراز
۴	۲. MTBE
۴	۳. آیزوفید
۵	۴. آیزوریسایکل
۶	۵. حلال‌ها
۶	۵-۱. حلال ۴۰۲
۸	۵-۲. حلال ۴۰۴
۸	۵-۳. حلال ۵۰۲
۹	۵-۴. حلال ۵۰۳
۱۱	۶. رافینیت
۱۲	جمع‌بندی

مقدمه

خوراک و محصولات میانی پالایشگاهی از حلقه‌های کلیدی زنجیره انرژی و صنایع پایین‌دستی کشور به شمار می‌روند. نوسانات این بازار می‌تواند به‌طور مستقیم بر روند تأمین مواد اولیه، برنامه‌ریزی تولید، رفتار معاملاتی فعالان صنعتی و جهت‌گیری قیمت‌ها در بخش‌های وابسته اثر بگذارد. در این میان، خوراک‌های مورد استفاده در واحدهای هیدروکربنی، از جمله نفتا، MTBE، آیزوفید و آیزوریسایکل، در کنار برش‌های حلالی و رافینیت، به دلیل نقش تعیین‌کننده در تولید هیدروکربن‌ها، سوخت‌ها، حلال‌ها و سایر محصولات پالایشی و پتروشیمیایی، از اهمیت ویژه‌ای در تحلیل‌های هفتگی بازار برخوردارند.

اهمیت بررسی این گروه از محصولات در هفته مورد بررسی، صرفاً به رفتار معاملاتی آن‌ها در بورس انرژی محدود نمی‌شود. سازمان ملی استاندارد ایران در تاریخ ۱۴۰۵/۰۳/۲۵، کد عمومی «هیدروکربن سبک/سنگین حاصل از بلندینگ» به شماره ۱۱۱۱۱۰۱۳۵ را، همراه با شرایط و ضوابط اجرایی، برای مدت سه ماه ابلاغ کرد. در این ابلاغیه، فهرستی از مواد اولیه مورد نیاز برای تولید هیدروکربن‌های مذکور ارائه شده و واحدهای تولیدی مشمول ملزم هستند محصولات خود را مطابق مواد اولیه تعیین‌شده در این فهرست تولید کنند. پس از پایان مهلت سه‌ماهه اولیه، کد عمومی مذکور مجدداً توسط سازمان ملی استاندارد ایران به مدت شش ماه تمدید شد و اعتبار آن تا تاریخ ۱۴۰۵/۱۲/۲۵ ادامه یافت. از این رو، الزامات و فهرست مواد اولیه تعیین‌شده در این کد، در دوره مورد بررسی گزارش نیز همچنان مبنای قابل استناد برای واحدهای تولیدی مشمول بوده است.

از این منظر، یکی از نقاط قوت و وجوه تمایز گزارش حاضر، بررسی بخشی از مواد اولیه و خوراک‌هایی است که در فهرست مواد اولیه مورد نیاز واحدهای تولیدکننده محصولات هیدروکربنی قرار می‌گیرند و در عین حال، به‌صورت مستمر یا نسبتاً منظم در بورس انرژی عرضه می‌شوند. اگرچه عرضه این محصولات در همه هفته‌ها استمرار کامل ندارد، تکرار نسبی عرضه آن‌ها امکان رصد دوره‌ای شرایط تأمین، میزان دسترسی واحدهای تولیدی به خوراک و تغییرات تعادل میان عرضه و تقاضا را فراهم می‌کند. بنابراین، این گزارش علاوه بر ارائه تصویری از وضعیت معاملات، می‌تواند میزان انطباق شرایط بازار خوراک با الزامات و محدودیت‌های ناشی از کد عمومی مذکور را نیز تا حدی آشکار کند.

هر یک از این خوراک‌ها تحت تأثیر مجموعه‌ای از عوامل متفاوت، از جمله سیاست‌های قیمت‌گذاری، ظرفیت و برنامه عرضه پالایشگاه‌ها، سطح تقاضای واحدهای مصرف‌کننده، تغییرات نرخ خوراک، محدودیت‌های لجستیکی، کیفیت محصول و انتظارات فعالان بازار قرار دارند. از این رو، تحلیل منظم معاملات آن‌ها می‌تواند تصویر روشن‌تری از تعادل یا عدم تعادل بازار، میزان پوشش تقاضا، پایداری عرضه، شدت محدودیت تأمین و کیفیت کشف قیمت در بورس انرژی ارائه دهد. همچنین، تفکیک میان مازاد عرضه، کسری عرضه و رقابت قیمتی، امکان ارزیابی دقیق‌تر فشارهای هزینه‌ای وارد بر واحدهای تولیدی و صنایع پایین‌دستی را فراهم می‌کند.

گزارش حاضر به‌عنوان پیوست تخصصی گزارش هفتگی معاملات خوراک پالایشگاهی، با تمرکز بر معاملات هفته سوم شهریورماه ۱۴۰۵، وضعیت مواد اولیه و خوراک‌های مورد نیاز واحدهای هیدروکربنی را در شش گروه اصلی شامل نفتا، MTBE، آیزوفید، آیزوریسایکل، حلال‌های ۴۰۲، ۴۰۴، ۵۰۲ و ۵۰۳ و رافینیت بررسی می‌کند. در این بررسی، روندهای

غالب بازار از منظر حجم عرضه، میزان تقاضا، نسبت پوشش تقاضا، کسری یا مازاد عرضه، شکل‌گیری رقابت قیمتی، سطح قیمت‌های معامله‌شده و رفتار معاملاتی عرضه‌کنندگان و خریداران مورد ارزیابی قرار می‌گیرد.

هدف از تهیه این پیوست، ارائه تصویری تحلیلی و منسجم از شرایط تأمین خوراک واحدهای هیدروکربنی در مقطع مورد بررسی و تبیین ارتباط میان وضعیت معاملات این خوراک‌ها و الزامات مطرح‌شده در کد عمومی «هیدروکربن سبک/سنگین حاصل از بلندینگ» است. این گزارش می‌تواند مبنایی برای ارزیابی دقیق‌تر وضعیت بازار، برنامه‌ریزی تأمین مواد اولیه و تصمیم‌گیری تولیدکنندگان، فعالان اقتصادی، مصرف‌کنندگان صنعتی و سیاست‌گذاران حوزه انرژی و صنایع وابسته فراهم کند.

۱. نفتا

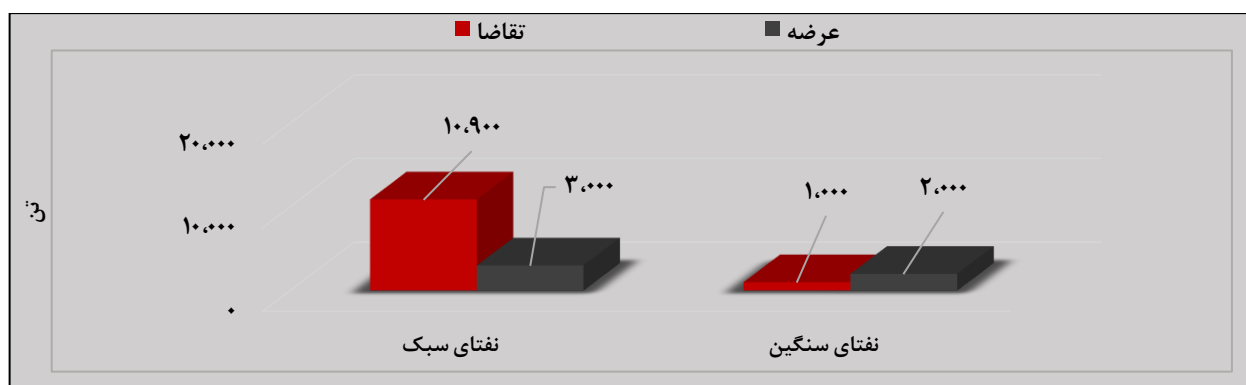
نفتا در هفته سوم شهریورماه ۱۴۰۵ توسط دو تولیدکننده، پالایش نفت آبادان و پالایش نفت شیراز، در رینگ داخلی بورس انرژی ایران عرضه شد که در ادامه، مروری بر عملکرد این تولیدکنندگان در هفته مذکور خواهیم داشت.

۱-۱. نفتا؛ پالایش نفت آبادان

در هفته سوم شهریورماه ۱۴۰۵، شرکت پالایش نفت آبادان دو نوع نفتای سبک و سنگین را در رینگ داخلی بورس انرژی ایران عرضه کرد. داده‌های معاملاتی نشان می‌دهد که حجم عرضه نفتای سبک این شرکت ۳ هزار تن و نفتای سنگین ۲ هزار تن بوده است.

در سمت تقاضا، برای نفتای سبک تقاضای قابل توجهی شکل گرفت؛ به‌طوری‌که حجم تقاضای ثبت‌شده ۳/۶ برابر حجم عرضه بود و در نتیجه، کسری عرضه بالایی به میزان ۷ هزار و ۹۰۰ تن در این محصول شکل گرفت. در مقابل، نفتای سنگین با وجود عرضه ۲ هزار تنی، با مازاد عرضه یک هزار تنی مواجه شد. بر این اساس، وضعیت معاملات نفتای آبادان در این هفته میان دو محصول متفاوت بوده و نفتای سبک با فشار تقاضا و کسری عرضه، در مقابل نفتای سنگین با مازاد عرضه همراه بوده است.

شکل ۱. وضعیت عرضه و تقاضای نفتای شرکت پالایش نفت آبادان؛ هفته سوم شهریور ۱۴۰۵

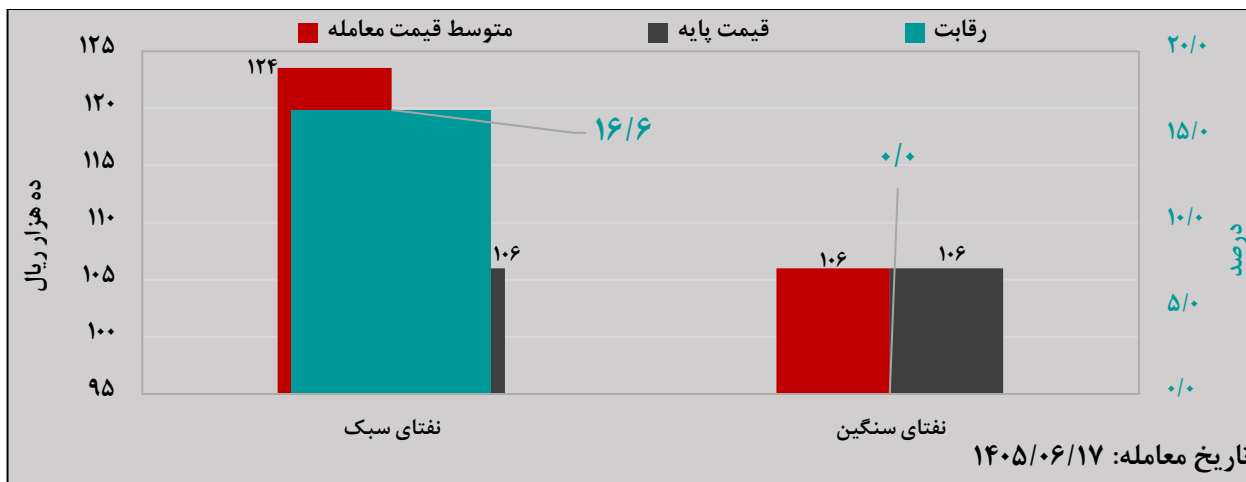

مأخذ: بورس انرژی ایران.

همچنین، بررسی متوسط قیمت معاملات و قیمت پایه عرضه نفتای پالایش نفت آبادان در هفته سوم شهریورماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که تفاوت در فشار تقاضا میان دو نوع نفتا، به رفتار قیمتی متفاوتی منجر شده است. نفتای سبک پالایش

نفت آبادان، با توجه به شکل‌گیری فشار تقاضای قابل‌توجه، با رقابت قیمتی ۱۶/۶ درصدی همراه شد و در نهایت با نرخ ۱۲۴ هزار تومان به ازای هر کیلوگرم معامله شد. در مقابل، نفتای سنگین این شرکت با نبود فشار مؤثر تقاضا مواجه بود و بدون شکل‌گیری رقابت قیمتی، در سطح قیمت پایه عرضه، یعنی ۱۰۶ هزار تومان به ازای هر کیلوگرم، معامله شد. بر این اساس، فشار تقاضا در عرضه نفتای سبک به افزایش نرخ معامله نسبت به قیمت پایه منجر شد، در حالی‌که نبود فشار تقاضا برای نفتای سنگین، معاملات این محصول را در سطح قیمت پایه نگه داشت.

شکل ۲. میزان رقابت قیمتی انواع نفتای شرکت پالایش نفت آبادان؛ هفته سوم شهریور ۱۴۰۵

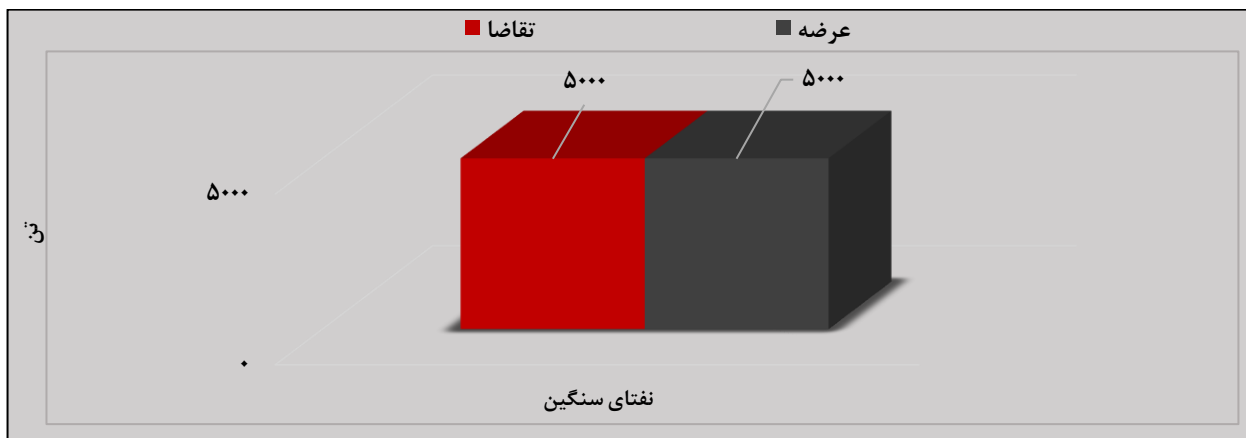

مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس انرژی ایران.

۱-۲. نفتا؛ پالایش نفت شیراز

پالایش نفت شیراز در هفته سوم شهریورماه ۱۴۰۵، نفتای سنگین را در رینگ داخلی بورس انرژی ایران عرضه کرد. بررسی داده‌های معاملاتی نشان می‌دهد این شرکت در مجموع ۵ هزار تن نفتای سنگین عرضه کرده است. در مقابل، برای این محصول نیز ۵ هزار تن تقاضا به ثبت رسید که نشان‌دهنده تناسب کامل میان حجم عرضه و تقاضا و برقراری تعادل در معاملات نفتای سنگین این شرکت در هفته مورد بررسی است.

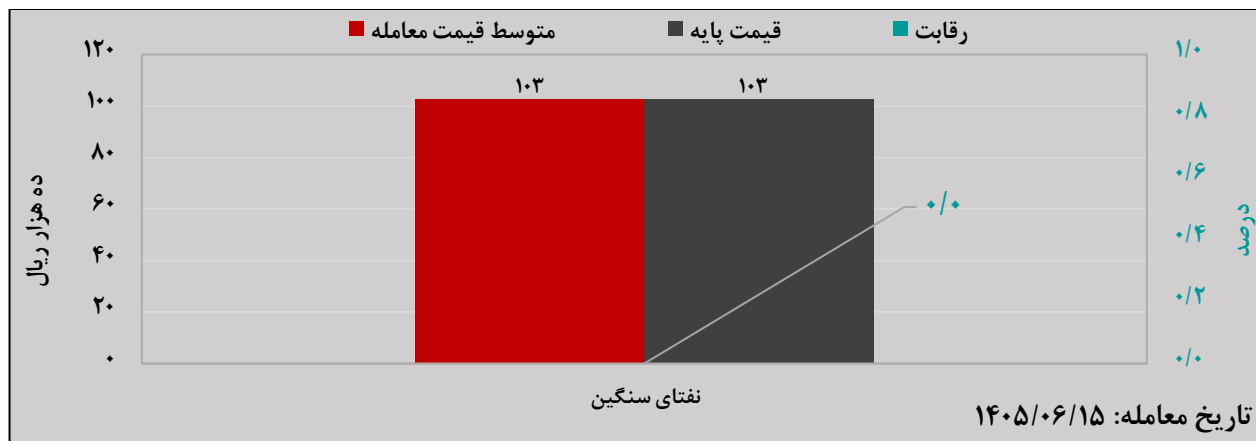
شکل ۳. وضعیت عرضه و تقاضای نفتای پالایش نفت شیراز؛ هفته سوم شهریور ۱۴۰۵

مأخذ: بورس انرژی ایران.

همچنین، بررسی قیمت پایه و وضعیت معاملات نفتای سنگین پالایش نفت شیراز در هفته سوم شهریورماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که با توجه به تناسب میان حجم عرضه و تقاضا و نبود فشار تقاضا، رقابت قیمتی در این عرضه شکل نگرفته است. نفتای سنگین پالایش نفت شیراز در نهایت بدون افزایش قیمت نسبت به نرخ پایه و در سطح قیمت ۱۰۳ هزار تومان به ازای هر کیلوگرم معامله شد. بنابراین، تعادل میان عرضه و تقاضا موجب شد معاملات این محصول بدون فشار برای افزایش قیمت و در همان سطح قیمت پایه عرضه انجام شود.

شکل ۴. میزان رقابت قیمتی نفتای سنگین شرکت پالایش نفت شیراز؛ هفته سوم شهریور ۱۴۰۵

مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس انرژی ایران.

در نهایت، تحلیل معاملات نفتا در رینگ داخلی بورس انرژی در هفته سوم شهریور ۱۴۰۵ حاکی از تمایز آشکار در الگوی مصرف و رفتار قیمتی میان دو گرید سبک و سنگین این فرآورده است. نفتای سبک تحت تأثیر فشار سنگین تقاضا و کسری عرضه شدید، تنها محصول رقابتی بازار بود که با رشد قابل توجه نرخ نسبت به قیمت پایه معامله شد؛ در مقابل، بازار نفتای سنگین به دلیل کفایت عرضه‌ها و ایجاد تعادل یا مازاد، عاری از هرگونه رقابت قیمتی بود و تمام معاملات آن در سطح نرخ‌های پایه تثبیت شد. در مجموع، عملکرد این هفته تأیید می‌کند که محرک اصلی در کشف نرخ‌های رقابتی نفتا، کمبود عرضه در گرید سبک بوده، در حالی که گرید سنگین به دلیل ثبات در سمت تقاضا، روندی کاملاً آرام و پیش‌بینی‌پذیر را سپری کرده است.

۲. MTBE

MTBE طی هفته سوم شهریورماه ۱۴۰۵ توسط هیچ شرکتی در بورس انرژی ایران عرضه نشد.

۳. آیزوفید

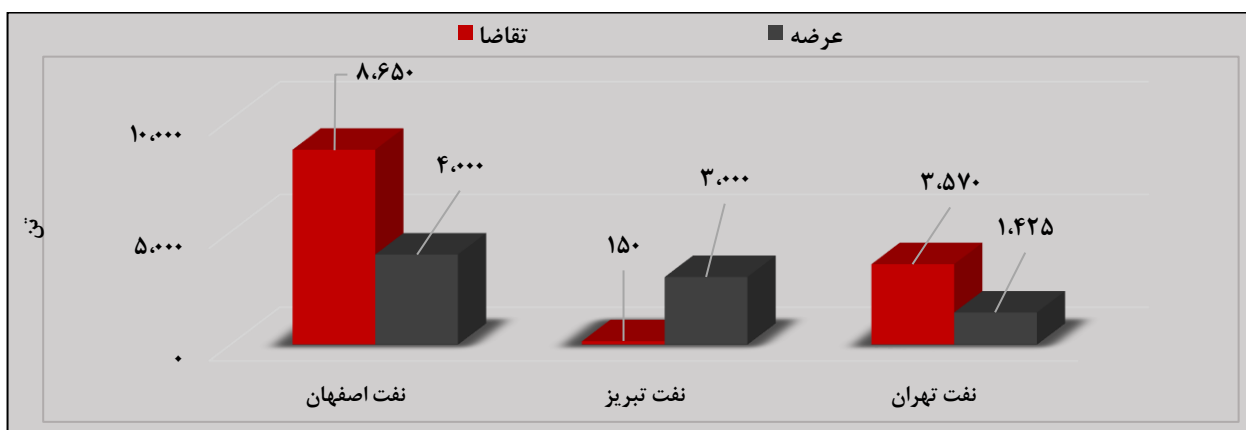
آیزوفید طی هفته سوم شهریورماه ۱۴۰۵ توسط هیچ شرکتی در بورس انرژی ایران عرضه نشد.

۴. آیزوریسایکل

در هفته سوم شهریورماه ۱۴۰۵، آیزوریسایکل در بورس انرژی ایران توسط سه پالایشگاه شامل پالایش نفت اصفهان، پالایش نفت تبریز و پالایش نفت تهران عرضه شد. بررسی داده‌های معاملاتی نشان می‌دهد پالایش نفت اصفهان با عرضه ۴ هزار تن، بیشترین حجم عرضه را به خود اختصاص داده است.

در سمت تقاضا نیز، بیشترین میزان تقاضای ثبت‌شده مربوط به آیزوریسایکل پالایش نفت اصفهان با ۸ هزار و ۶۵۰ تن بوده است؛ رقمی که حدود ۲/۱ برابر حجم عرضه این پالایشگاه است و به کسری عرضه ۴ هزار و ۶۵۰ تنی منجر شده است. همچنین، پالایش نفت تهران با وجود حجم عرضه پایین‌تر، با تقاضایی معادل حدود ۲/۵ برابر حجم عرضه مواجه بوده و کسری عرضه آن به ۲ هزار و ۱۴۵ تن رسیده است. در مقابل، برای آیزوریسایکل پالایش نفت تبریز ۳ هزار تن عرضه انجام شده، اما تنها ۱۵۰ تن تقاضا برای آن به ثبت رسیده است؛ بنابراین، این عرضه با مازاد ۲ هزار و ۸۵۰ تنی مواجه بوده است. در مجموع، مقایسه وضعیت عرضه و تقاضای سه پالایشگاه نشان می‌دهد که شرایط بازار آیزوریسایکل در هفته مورد بررسی یکسان نبوده و در حالی که اصفهان و تهران با کسری عرضه مواجه بوده‌اند، عرضه تبریز با مازاد قابل‌توجه همراه شده است.

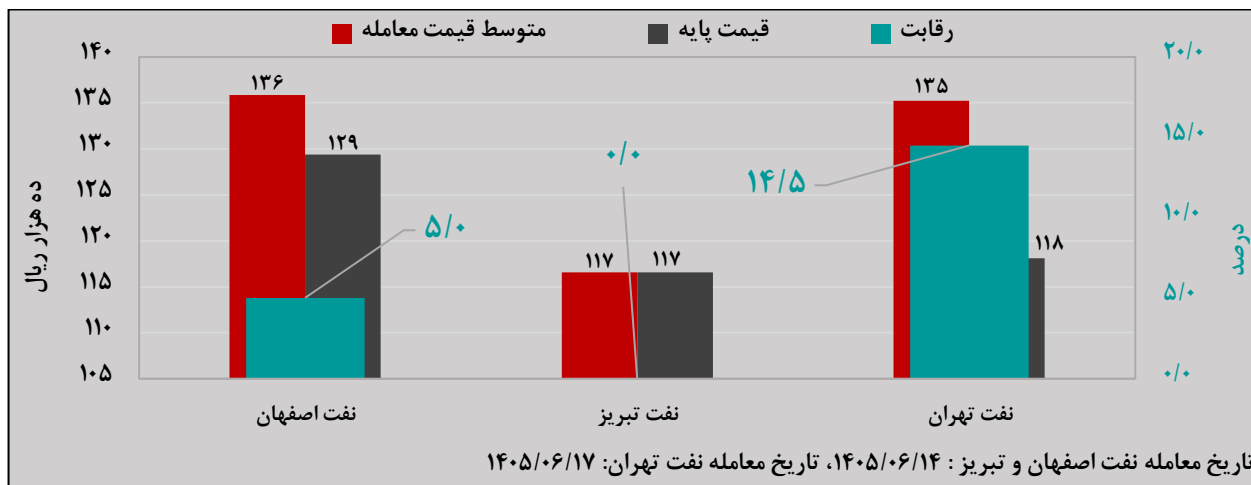
شکل ۵. وضعیت عرضه و تقاضای آیزوریسایکل به تفکیک تولیدکننده؛ هفته سوم شهریور ۱۴۰۵

مأخذ: بورس انرژی ایران.

بررسی قیمت‌های پایه و متوسط قیمت معاملات آیزوریسایکل در هفته سوم شهریورماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که فشار تقاضا در برخی عرضه‌ها به شکل‌گیری رقابت قیمتی و افزایش نرخ نهایی معاملات منجر شده است. در عرضه پالایش نفت اصفهان، رقابت قیمتی ۵ درصدی شکل گرفت و آیزوریسایکل در نهایت با قیمت ۱۳۶ هزار تومان به ازای هر کیلوگرم معامله شد. همچنین، عرضه پالایش نفت تهران با رقابت قیمتی ۱۴/۵ درصدی همراه بود و نرخ نهایی معاملات این محصول به ۱۳۵ هزار تومان به ازای هر کیلوگرم رسید. در مقابل، آیزوریسایکل پالایش نفت تبریز بدون شکل‌گیری رقابت قیمتی و در سطح قیمت پایه ۱۱۷ هزار تومان به ازای هر کیلوگرم معامله شد. در مجموع، تفاوت در رفتار قیمتی عرضه‌ها نشان می‌دهد که در هفته مورد بررسی، معاملات اصفهان و تهران تحت تأثیر فشار تقاضا با افزایش نرخ نسبت به قیمت پایه همراه بوده، در حالی که در تبریز، نبود فشار تقاضا موجب تثبیت معاملات در سطح قیمت پایه شده است.

شکل ۶. میزان رقابت قیمتی آیزوریسایکل به تفکیک تولیدکننده‌ها؛ هفته سوم شهریور ۱۴۰۵

مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس انرژی ایران.

داده‌های معاملاتی هفته سوم شهریور ۱۴۰۵ نشان می‌دهد بازار آیزوریسایکل در بورس انرژی با یک عدم توازن و رفتار دوگانه مواجه بوده است؛ در شرایطی که تمرکز تقاضا بر عرضه‌های پالایش نفت تهران و اصفهان (به ترتیب با تقاضای ۲/۵ و ۲/۲ برابری نسبت به عرضه) کسری عرضه را رقم زد و به ترتیب موجب رقابت قیمتی ۱۴/۵ و ۵ درصدی و صعود نرخ‌ها به کانال ۱۳۵ و ۱۳۶ هزار تومان شد، پالایش نفت تبریز به دلیل فقدان تقاضای مؤثر (ثبت تنها ۱۵۰ تن تقاضا در برابر ۳ هزار تن عرضه) با مازاد عرضه مواجه شد و معاملات آن بدون رقابت در قیمت پایه ۱۱۷ هزار تومان تثبیت گردید. در مجموع، این وضعیت بیانگر آن است که کشف قیمت نهایی در بازار آیزوریسایکل مستقیماً تحت تأثیر درجه عدم توازن عرضه و تقاضای اختصاصی هر پالایشگاه شکل گرفته و بازار فاقد کشش و پویایی قیمتی یکنواخت در میان تمام عرضه‌کنندگان بوده است.

۵. حلال‌ها

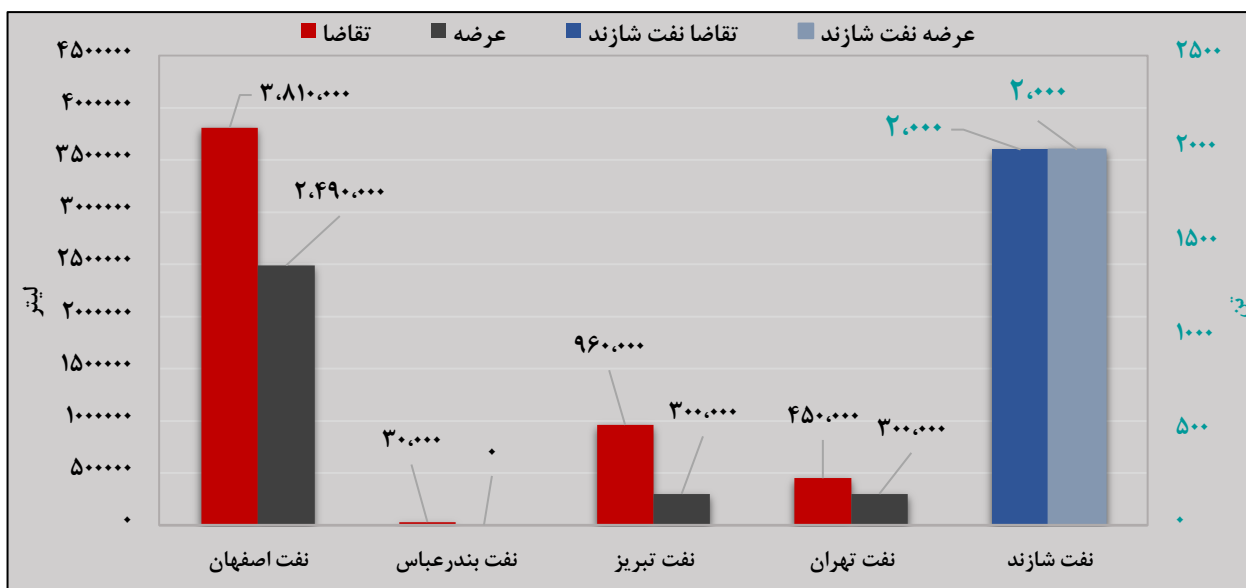
حلال‌های ۴۰۲، ۵۰۲ و ۵۰۳ در هفته سوم شهریورماه ۱۴۰۵ در بورس انرژی ایران عرضه شدند که در ادامه، وضعیت معاملات هر یک از این حلال‌ها به تفکیک تولیدکننده‌ها مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۵-۱. حلال ۴۰۲

در هفته سوم شهریورماه ۱۴۰۵، حلال ۴۰۲ در بورس انرژی ایران توسط پنج پالایشگاه شامل پالایش نفت اصفهان، پالایش نفت شازند، پالایش نفت بندرعباس، پالایش نفت تبریز و پالایش نفت تهران عرضه شد. در میان عرضه‌های انجام‌شده، پالایش نفت شازند با عرضه ۲ هزار تن، بیشترین حجم عرضه را به خود اختصاص داد و پس از آن، پالایش نفت اصفهان با عرضه یک هزار و ۹۳۰ تن (معادل ۲ میلیون و ۴۹۰ هزار لیتر) قرار گرفت. همچنین، پالایش نفت بندرعباس در این هفته عرضه جدیدی نداشت و صرفاً ۲۳ تن (معادل ۳۰ هزار لیتر) از عرضه مازاد هفته گذشته را در بورس عرضه کرد که همین میزان نیز به‌طور کامل معامله شد.

در سمت تقاضا، بیشترین میزان تقاضای ثبت شده مربوط به پالایش نفت اصفهان با ۲ هزار و ۹۵۳ تن (معادل ۳ میلیون و ۸۱۰ هزار لیتر) بود. مقایسه حجم عرضه و تقاضا نشان می‌دهد که در عرضه‌های پالایش نفت اصفهان، تبریز و تهران، کسری عرضه ثبت شده است که در این میان، کسری پالایش نفت اصفهان با یک هزار و ۲۳ تن، قابل توجه بوده است. در مقابل، در عرضه پالایش نفت شازند، حجم عرضه و تقاضا برابر و هر دو معادل ۲ هزار تن بوده است. در خصوص پالایش نفت بندرعباس نیز، با توجه به اینکه عرضه جدیدی در این هفته انجام نشده و تنها عرضه مازاد هفته قبل به میزان ۲۳ تن ارائه شده بود، همین میزان مورد تقاضا قرار گرفت و به‌طور کامل معامله شد.

شکل ۷. وضعیت عرضه و تقاضای حلال ۴۰۲ به تفکیک تولیدکننده‌ها؛ هفته سوم شهریور ۱۴۰۵

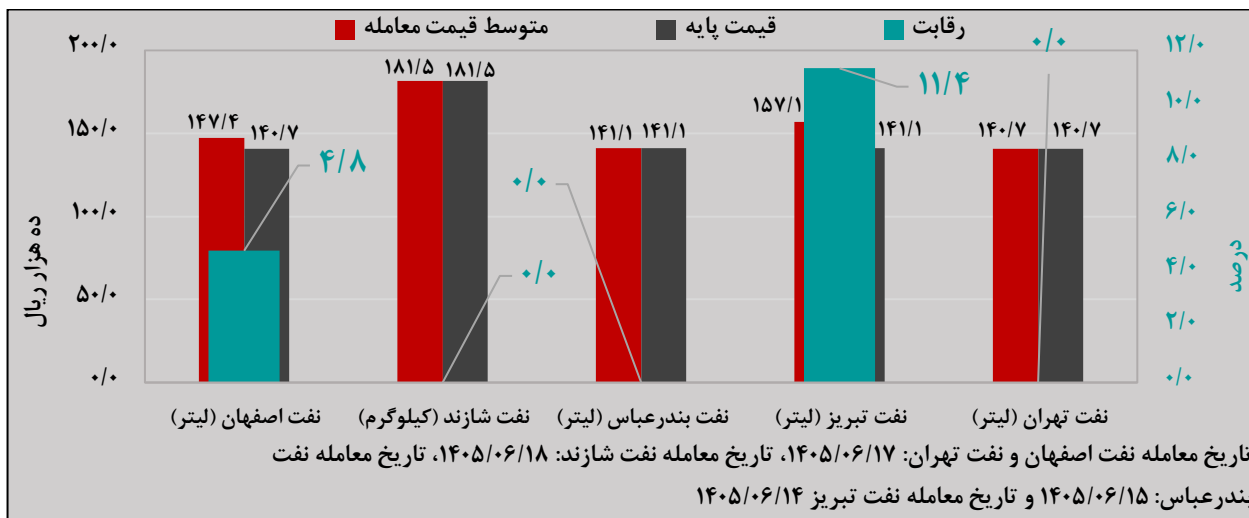

مأخذ: بورس انرژی ایران.

بررسی متوسط قیمت معاملات و قیمت‌های پایه عرضه حلال ۴۰۲ در هفته سوم شهریورماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که شکل‌گیری رقابت قیمتی در این هفته عمدتاً در عرضه‌هایی رخ داده است که با فشار تقاضا همراه بوده‌اند. در عرضه پالایش نفت اصفهان، رقابت قیمتی ۴/۸ درصدی شکل گرفت و حلال ۴۰۲ در نهایت با نرخ ۱۹۰ هزار و ۲۰۰ تومان به ازای هر کیلوگرم (۱۴۷/۱ هزار تومان به ازای هر لیتر) معامله شد. همچنین، عرضه پالایش نفت تبریز با رقابت قیمتی ۱۱/۴ درصدی همراه بود و نرخ نهایی معاملات آن به ۲۰۲ هزار و ۷۰۰ تومان به ازای هر کیلوگرم (۱۵۷/۱ هزار تومان به ازای هر لیتر) رسید. در مقابل، در عرضه پالایش نفت تهران، با وجود فشار تقاضا، به دلیل محدود بودن میزان کسری، رقابت قیمتی شکل نگرفت و حلال ۴۰۲ در نرخ ۱۴۰ هزار و ۷۰۰ تومان به ازای هر کیلوگرم معامله شد.

در دو عرضه دیگر، یعنی پالایش نفت شازند و پالایش نفت بندرعباس، که شرایط تقاضا فشاری بر عرضه وارد نکرد، رقابت قیمتی نیز شکل نگرفت و معاملات در سطح قیمت پایه انجام شد. در مجموع، رفتار قیمتی حلال ۴۰۲ در این هفته نشان می‌دهد که شدت فشار تقاضا و میزان محدودیت عرضه، نقش تعیین‌کننده‌ای در شکل‌گیری رقابت و افزایش نرخ نهایی معاملات داشته است؛ به گونه‌ای که رقابت در اصفهان و تبریز به افزایش نرخ معاملات نسبت به قیمت پایه منجر شد، در حالی که در تهران، شازند و بندرعباس معاملات در سطح پایه یا نزدیک به آن باقی ماند.

شکل ۸. میزان رقابت قیمتی خلال ۴۰۲ به تفکیک تولیدکننده‌ها؛ هفته سوم شهریور ۱۴۰۵

مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس انرژی ایران.

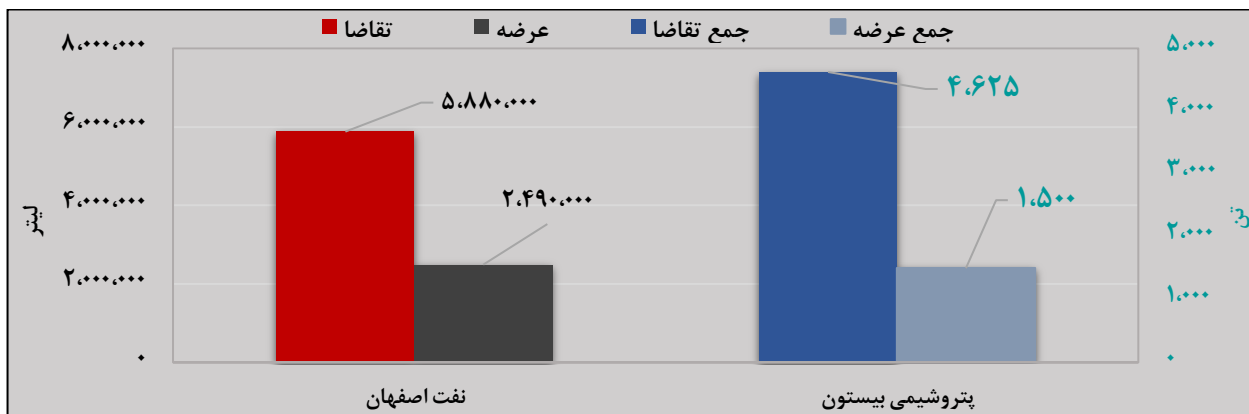
۲-۵. خلال ۴۰۴

خلال ۴۰۴ طی هفته سوم شهریورماه ۱۴۰۵ توسط هیچ شرکتی در بورس انرژی ایران عرضه نشد.

۳-۵. خلال ۵۰۲

در هفته سوم شهریورماه ۱۴۰۵، خلال ۵۰۲ در بورس انرژی ایران توسط دو عرضه‌کننده شامل پالایش نفت اصفهان و پتروشیمی بیستون عرضه شد. بررسی داده‌های معاملاتی نشان می‌دهد پالایش نفت اصفهان با عرضه یک هزار و ۹۳۰ تن (معادل ۲ میلیون و ۴۹۰ هزار لیتر) بیشترین حجم عرضه را به خود اختصاص داده است. در سمت تقاضا، برای عرضه هر دو شرکت تقاضای قابل توجهی شکل گرفت؛ به‌طوری‌که تقاضای ثبت‌شده برای عرضه پالایش نفت اصفهان حدود ۲/۳ برابر حجم عرضه بود و به کسری عرضه معادل ۲ هزار و ۶۲۷ تن انجامید. همچنین، تقاضای خلال ۵۰۲ پتروشیمی بیستون بیش از ۳ برابر حجم عرضه آن شرکت بود که در نتیجه، کسری عرضه به میزان ۳ هزار و ۱۲۵ تن ثبت شد. بر این اساس، هر دو عرضه خلال ۵۰۲ در این هفته با فشار قابل توجه تقاضا و کسری عرضه مواجه بودند.

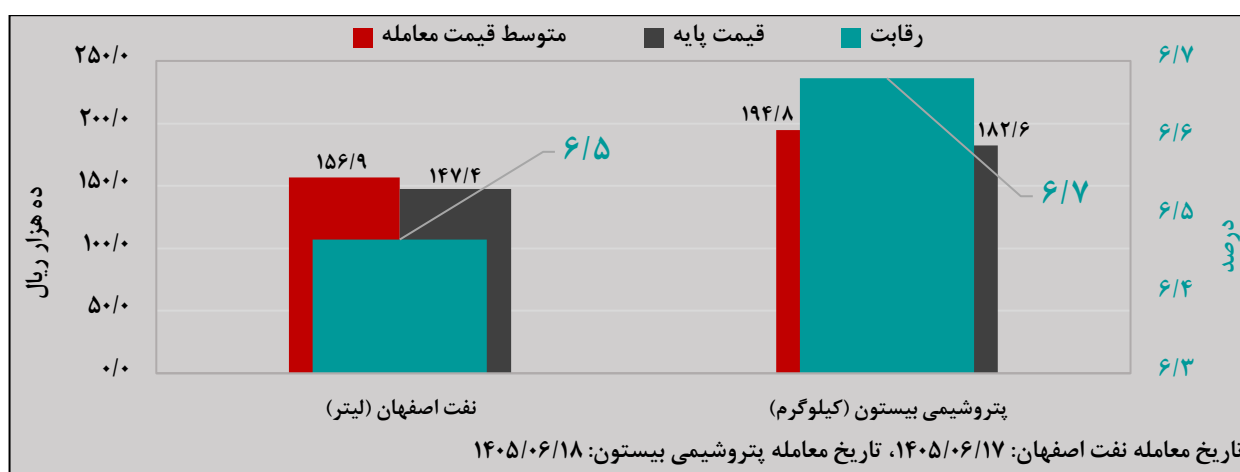
شکل ۹. وضعیت عرضه و تقاضای خلال ۵۰۲ به تفکیک تولیدکننده‌ها؛ هفته سوم شهریور ۱۴۰۵

مأخذ: بورس انرژی ایران.

همچنین، مقایسه قیمت پایه و متوسط قیمت معاملات حلال ۵۰۲ در هفته سوم شهریورماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که با توجه به شکل‌گیری فشار تقاضای قابل‌توجه در هر دو عرضه، معاملات این محصول با رقابت قیمتی همراه بوده است. حلال ۵۰۲ پالایش نفت اصفهان با رقابت قیمتی ۶/۵ درصدی مواجه شد و در نهایت با نرخ ۲۰۲ هزار و ۴۵۰ تومان به ازای هر کیلوگرم (معادل ۱۵۶/۹ هزار تومان به ازای هر لیتر) معامله شد. همچنین، عرضه حلال ۵۰۲ پتروشیمی بیستون با رقابت قیمتی ۶/۷ درصدی همراه بود و نرخ نهایی معاملات آن به ۱۹۴ هزار و ۸۰۰ تومان به ازای هر کیلوگرم رسید. بر این اساس، فشار تقاضا در هر دو عرضه، زمینه افزایش نرخ معاملات نسبت به قیمت پایه را فراهم کرده و حلال ۵۰۲ در این هفته با رشد قیمت ناشی از رقابت متقاضیان معامله شده است.

شکل ۱۰. میزان رقابت قیمتی حلال ۵۰۲ به تفکیک تولیدکننده‌ها؛ هفته سوم شهریور ۱۴۰۵

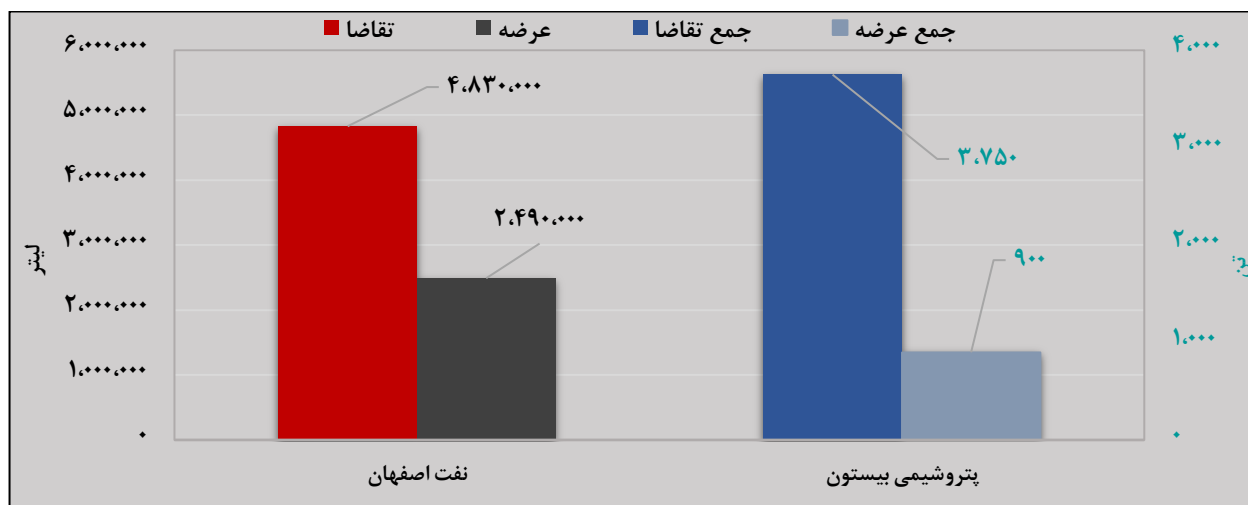
مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس انرژی ایران.

۴-۵. حلال ۵۰۳

در هفته سوم شهریورماه ۱۴۰۵، حلال ۵۰۳ در بورس انرژی ایران توسط دو عرضه‌کننده شامل پالایش نفت اصفهان و پتروشیمی بیستون عرضه شد. بررسی داده‌های معاملاتی نشان می‌دهد پالایش نفت اصفهان با عرضه یک هزار و ۹۳۰ تن (معادل ۲ میلیون و ۴۹۰ هزار لیتر) بیشترین حجم عرضه را به خود اختصاص داده و پس از آن پتروشیمی بیستون قرار داشته است.

در سمت تقاضا، برای عرضه هر دو شرکت تقاضای قابل‌توجهی شکل گرفت؛ به‌طوری‌که حجم تقاضای ثبت‌شده برای حلال ۵۰۳ پالایش نفت اصفهان نزدیک به دو برابر حجم عرضه بود و کسری عرضه به میزان یک هزار و ۸۱۴ تن رقم خورد. همچنین، تقاضای ثبت‌شده برای عرضه پتروشیمی بیستون بیش از چهار برابر حجم عرضه این شرکت بود؛ به‌گونه‌ای که عرضه انجام‌شده تنها توانست حدود ۲۴ درصد از تقاضای ثبت‌شده را پوشش دهد. بر این اساس، هر دو عرضه حلال ۵۰۳ در هفته مورد بررسی با فشار قابل‌توجه تقاضا و کسری عرضه مواجه بودند که شدت این عدم تعادل در عرضه پتروشیمی بیستون بیشتر بوده است.

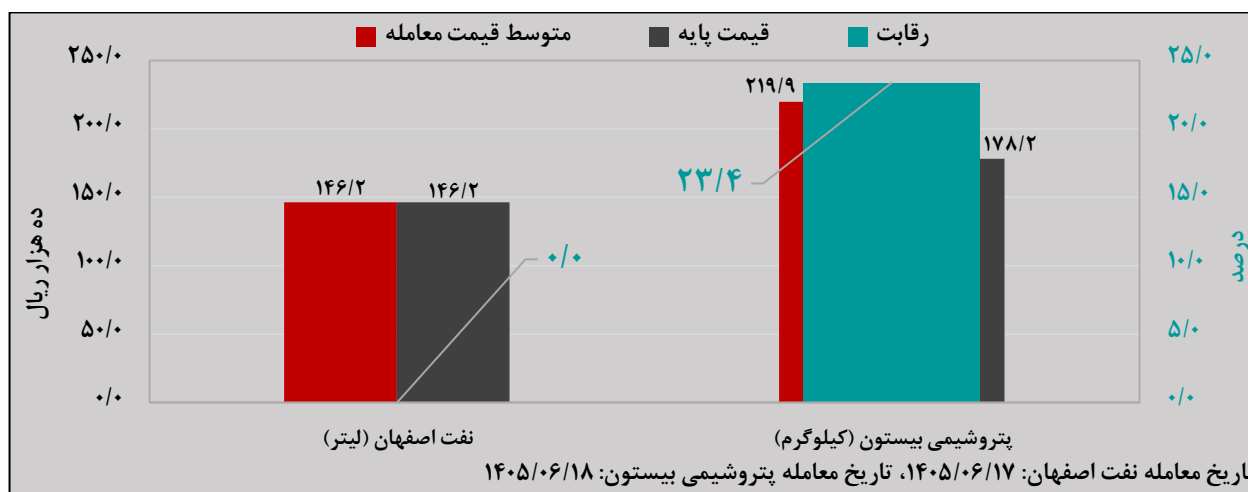
شکل ۱۱. وضعیت عرضه و تقاضای حلال ۵۰۳ به تفکیک تولیدکننده‌ها؛ هفته سوم شهریور ۱۴۰۵

مأخذ: بورس انرژی ایران.

همچنین، مقایسه قیمت پایه و متوسط قیمت معاملات حلال ۵۰۳ در هفته سوم شهریورماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که با وجود فشار تقاضا در هر دو عرضه، رفتار قیمتی دو عرضه متفاوت بوده است. حلال ۵۰۳ پالایش نفت اصفهان، با وجود شکل‌گیری فشار تقاضا، بدون رقابت قیمتی معامله شد و در نهایت در سطح قیمت پایه عرضه، معادل ۱۸۸ هزار و ۶۵۰ تومان به ازای هر کیلوگرم (۱۴۶/۲ هزار تومان به ازای هر لیتر)، به فروش رسید. در مقابل، حلال ۵۰۳ پتروشیمی بیستون که با فشار تقاضای بسیار بالاتری مواجه بود، با رقابت قیمتی ۲۳/۴ درصدی همراه شد و نرخ نهایی معاملات آن به ۲۱۹ هزار و ۹۰۰ تومان به ازای هر کیلوگرم رسید. بر این اساس، شدت بالاتر فشار تقاضا در عرضه بیستون به شکل‌گیری رقابت و افزایش نرخ معامله منجر شد، در حالی که در عرضه اصفهان، این فشار به افزایش قیمت نسبت به نرخ پایه منجر نشد.

شکل ۱۲. میزان رقابت قیمتی حلال ۵۰۳ به تفکیک تولیدکننده‌ها؛ هفته سوم شهریور ۱۴۰۵

مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس انرژی ایران.

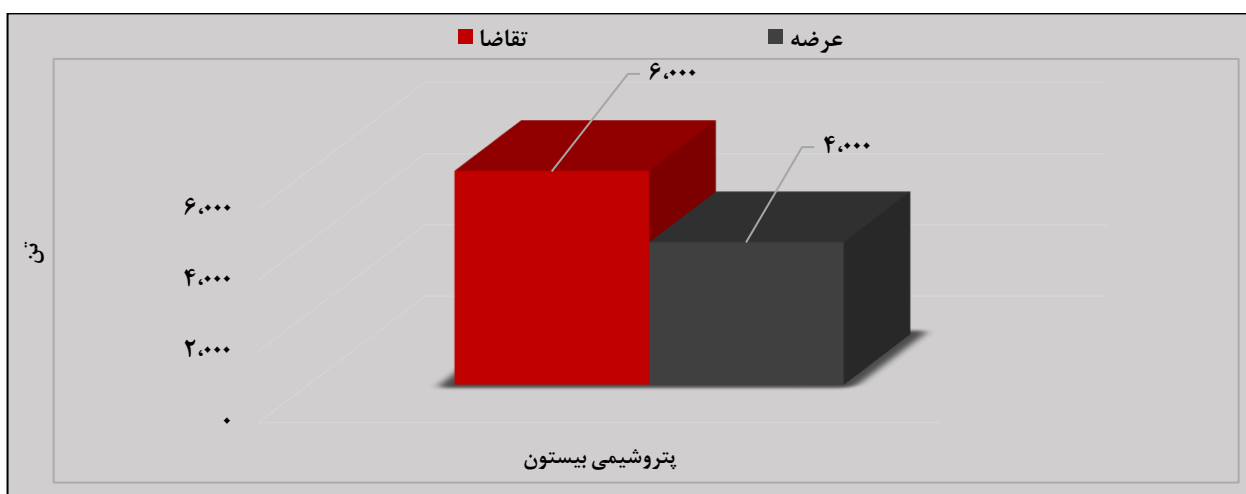
بررسی معاملات حلال‌های پالایشگاهی در هفته سوم شهریورماه ۱۴۰۵ نشان‌دهنده تداوم عدم توازن ساختاری میان عرضه و تقاضا در این بازار است که محرک اصلی رقابت‌های قیمتی بوده است. در حالی که حلال‌های ۵۰۲ و ۵۰۳ با فشار

تقاضای گسترده در تمامی مبادی عرضه مواجه بودند و به رشد نرخ معاملات منجر شدند (به‌ویژه رقابت چشمگیر ۲۳/۴ درصدی در حلال ۵۰۳ پتروشیمی بیستون)، حلال ۴۰۲ رفتاری دوگانه نشان داد؛ به‌طوری‌که تنها در عرضه‌های اصفهان و تبریز با رقابت قیمتی همراه بود و در سایر مبادی عرضه، معاملات در سطح قیمت پایه تثبیت شد. در مجموع، عملکرد بازار در این هفته تأیید می‌کند که شدت شکاف میان عرضه و تقاضا، تعیین‌کننده‌ی اصلی در کشف نرخ نهایی است و تداوم این عدم‌توازن عرضه در حلال‌های ۵۰۲ و ۵۰۳، این محصولات را در وضعیت نوسانی حساس‌تری نسبت به حلال ۴۰۲ از منظر رقابت قیمتی قرار داده است.

۶. رافینیت

در هفته سوم شهریورماه ۱۴۰۵، رافینیت در بورس انرژی ایران توسط شرکت پتروشیمی بیستون عرضه شد. بررسی داده‌های معاملاتی نشان می‌دهد این شرکت ۴ هزار تن رافینیت عرضه کرده و در مقابل، ۶ هزار تن تقاضا برای آن به ثبت رسیده است. در نتیجه، عرضه رافینیت پتروشیمی بیستون با کسری عرضه ۲ هزار تنی مواجه بوده است؛ به‌گونه‌ای که میزان تقاضای ثبت‌شده ۵۰ درصد بیش از حجم عرضه بوده است.

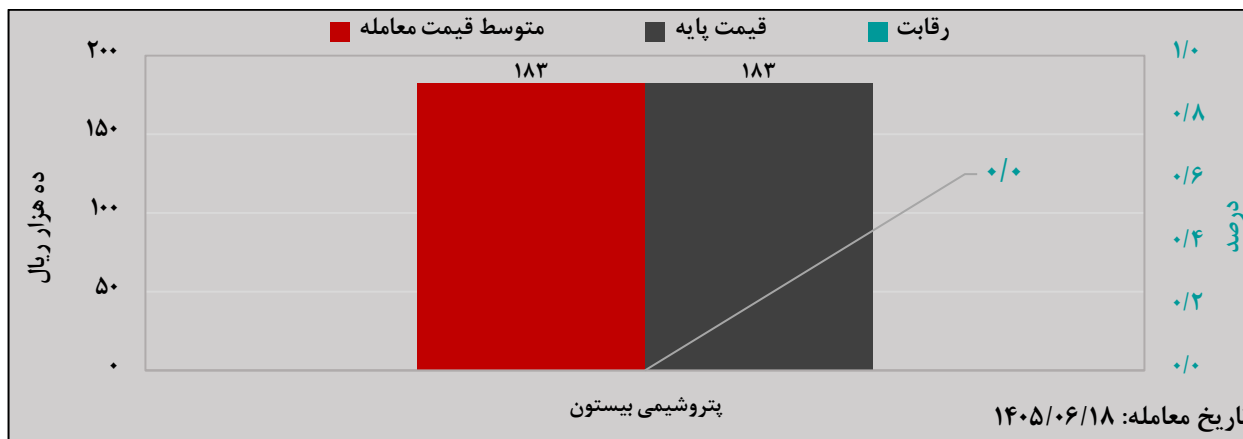
شکل ۱۳. وضعیت عرضه و تقاضای رافینیت شرکت پتروشیمی بیستون؛ هفته سوم شهریور ۱۴۰۵

مأخذ: بورس انرژی ایران.

همچنین، بررسی قیمت پایه و متوسط قیمت معامله رافینیت در هفته سوم شهریورماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که با وجود فشار تقاضای موجود برای عرضه پتروشیمی بیستون، رقابت قیمتی برای محصول مذکور شکل نگرفته است. رافینیت پتروشیمی بیستون در نهایت بدون افزایش قیمت نسبت به نرخ پایه و در سطح قیمت ۱۸۳ هزار تومان به ازای هر کیلوگرم معامله شد. بنابراین، علی‌رغم وجود کسری عرضه و فشار تقاضا، این شرایط به شکل‌گیری رقابت قیمتی منجر نشده و معامله در همان سطح قیمت پایه عرضه انجام پذیرفته است.

شکل ۱۴. میزان رقابت قیمتی رافینیت شرکت پتروشیمی بیستون؛ هفته سوم شهریور ۱۴۰۵

مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس انرژی ایران.

در مجموع، بررسی معاملات رافینیت در بورس انرژی در هفته سوم شهریور ۱۴۰۵ نشان‌دهنده انحصار کامل سمت عرضه در اختیار پتروشیمی بیستون و شکل‌گیری کسری ۵۰ درصدی در سمت تقاضا است. با این حال، علی‌رغم پیشی گرفتن حجم تقاضا از عرضه، معاملات محصول بدون شکل‌گیری هرگونه رقابت قیمتی، دقیقاً در سطح نرخ پایه تثبیت شد. این امر تأکید می‌کند که در بازار رافینیت، برچسب کسری عرضه لزوماً به جهش قیمتی منجر نشده و مکانیزم تعیین نرخ تحت تأثیر سقف‌های رقابتی یا ملاحظات ساختاری خریداران در پذیرش نرخ‌های بالاتر کنترل شده است.

جمع‌بندی

بررسی معاملات خوراک‌ها و محصولات میانی پالایشگاهی در هفته سوم شهریورماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که بازار این گروه از فرآورده‌ها از الگوی یکنواختی تبعیت نکرده و هر محصول متناسب با وضعیت عرضه، سطح دسترسی خریداران، تمرکز فروشندگان و شدت تقاضا، رفتار متفاوتی را تجربه کرده است. در این هفته، بخشی از بازار با کسری عرضه و رقابت قیمتی همراه بوده، بخشی دیگر در تعادل نسبی یا مازاد عرضه قرار داشته و در برخی موارد نیز با وجود فشار تقاضا، افزایش قیمت رخ نداده است. همین ناهمگونی نشان می‌دهد که ارزیابی بازار خوراک‌های مورد استفاده در واحدهای هیدروکربنی صرفاً بر پایه حجم عرضه یا تقاضا کافی نیست و باید هم‌زمان نحوه کشف قیمت، تمرکز عرضه و تفاوت رفتاری میان عرضه‌کنندگان نیز مورد توجه قرار گیرد.

۱. نفتا

بازار نفتا در هفته مورد بررسی، دو وضعیت متفاوت را میان گرید سبک و سنگین نشان داد. نفتای سبک با محدودیت در عرضه و فشار بالای تقاضا، تنها بخش رقابتی این بازار بود و افزایش نرخ معامله در آن مستقیماً از کمبود عرضه ناشی شد. در مقابل، نفتای سنگین در فضایی با ثبات‌تر معامله شد و به دلیل تعادل یا کفایت عرضه، از هرگونه رقابت قیمتی فاصله گرفت. بنابراین، جمع‌بندی بازار نفتا آن است که عدم تعادل فقط در بخش سبک فعال بوده و بازار گرید سنگین در این هفته شرایطی آرام و کم‌نوسان داشته است.

۲. MTBE

در هفته سوم شهریورماه ۱۴۰۵ هیچ عرضه‌ای از MTBE در بورس انرژی ثبت نشد. از این رو، بازار این محصول عملاً در وضعیت توقف معاملاتی قرار داشت و امکان ارزیابی رفتار عرضه، تقاضا و قیمت برای آن فراهم نبود. با این حال، همین نبود عرضه می‌تواند نشانه‌ای از ناپایداری در دسترسی بازار به این خوراک و محدود بودن امکان رصد مستمر آن در بورس بورس انرژی باشد.

۳. آیزوفید

آیزوفید نیز همانند MTBE در این هفته هیچ حضوری در معاملات بورس انرژی نداشت. در نتیجه، بازار این محصول فاقد سیگنال معاملاتی، قیمتی و رقابتی بود و نمی‌توان از وضعیت تعادل یا عدم تعادل آن قضاوت مستقیم ارائه کرد. با این حال، عدم عرضه آیزوفید نیز مؤید آن است که پیوستگی تأمین برخی خوراک‌های کلیدی واحدهای هیدروکربنی در بورس انرژی هنوز از ثبات کافی برخوردار نیست.

۴. آیزوریسایکل

بازار آیزوریسایکل در این هفته نمونه روشنی از دوگانگی جغرافیایی و رفتاری در سمت عرضه بود. عرضه‌های اصفهان و تهران با تمرکز تقاضا، کسری عرضه و رقابت قیمتی همراه شدند، در حالی که عرضه تبریز به دلیل نبود تقاضای مؤثر، با مازاد عرضه و تثبیت قیمت در سطح پایه مواجه شد. بنابراین، جمع‌بندی این بازار آن است که قیمت‌گذاری آیزوریسایکل نه بر مبنای یک روند واحد ملی، بلکه بر اساس جذابیت هر عرضه برای خریداران و شدت عدم توازن در هر مبدا شکل گرفته است.

۵. حلال‌ها

بازار حلال‌ها در مجموع، فشرده‌ترین و پرتنش‌ترین بخش معاملات این هفته را تشکیل داد. حلال‌های ۵۰۲ و ۵۰۳ در اغلب عرضه‌ها با فشار شدید تقاضا و رشد قیمت همراه بودند و نشان دادند که بازار این دو محصول همچنان با کمبود نسبی عرضه مواجه است. در مقابل، حلال ۴۰۲ رفتار متنوع‌تری داشت؛ به گونه‌ای که در برخی مبادی رقابت قیمتی شکل گرفت، اما در برخی دیگر معاملات بدون رقابت انجام شد. بر این اساس، جمع‌بندی کلی در مورد حلال‌ها آن است که ساختار بازار این گروه هنوز از عدم توازن مزمن رنج می‌برد، اما شدت این عدم توازن بسته به نوع حلال و محل عرضه متفاوت است.

۶. رافینیت

رافینیت در این هفته بازاری متمرکز و تک‌عرضه‌کننده داشت و با وجود پیشی گرفتن تقاضا از عرضه، هیچ رقابت قیمتی در آن شکل نگرفت. این وضعیت نشان می‌دهد که در بازار رافینیت، رابطه مستقیمی میان کسری عرضه و افزایش قیمت مشاهده نمی‌شود و سازوکارهای دیگری در تثبیت نرخ مؤثرند. در نتیجه، می‌توان گفت که بازار رافینیت در هفته مورد بررسی با وجود فشار تقاضا، رفتاری کنترل‌شده و غیررقابتی داشته و از الگوی مرسوم سایر محصولات کسری‌دار تبعیت نکرده است.

در مجموع، بررسی معاملات خوراک‌ها و محصولات میانی پالایشگاهی در هفته سوم شهریورماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که بازار این گروه از کالاهای سه ویژگی اصلی شناخته می‌شود: نخست، ناپیوستگی عرضه در برخی خوراک‌های کلیدی مانند

MTBE و آیزوفید؛ دوم، تداوم عدم تعادل عرضه و تقاضا در بخشی از محصولات پرمصرف نظیر نفتای سبک، آیزوریسایکل در برخی مبادی و به‌ویژه حلال‌های ۵۰۲ و ۵۰۳؛ و سوم، عدم انطباق کامل میان کسری عرضه و رقابت قیمتی در برخی کالاها مانند رافینیت و حتی بعضی عرضه‌های حلال ۵۰۳ و ۴۰۲. بر این اساس، بازار خوراک واحدهای هیدروکربنی در این هفته نه تنها با محدودیت در دسترسی به برخی مواد اولیه مواجه بوده، بلکه از منظر کشف قیمت نیز رفتاری ناهمگون و چندلایه داشته است. در نتیجه، مهم‌ترین برداشت تحلیلی از این گزارش آن است که ریسک تأمین خوراک برای واحدهای پایین‌دستی همچنان پابرجاست و کیفیت دسترسی به مواد اولیه، بیش از آنکه تابع یک الگوی ثابت باشد، تحت تأثیر تداوم عرضه، تمرکز فروشندگان، موقعیت مبادی عرضه و شدت رقابت در هر بازار جزئی قرار دارد.

About us

The section of oil, gas and petro-chemistry is the up-most and first industrial vantage of the country and the pivot of the Economy of Iran. Regarding the importance of this section and the need for coordinating and organizing the most active people in the field of production and exporting oil, gas, and petrochemical products, some forethoughtful and job- makers in the private section of the country decided to come together to fight against the threats by using the opportunity of mass intelligence and potentials.

2023 Iranian Oil, Gas and Petrochemical products exports' association All Rights Reserved.

OPEX Publications

Website: <http://www.opex.ir>

Contact information: <http://www.opex.ir/en/aboutus/contactus>